

Het bos als woonplaats voor insecten en andere ongewervelde dieren

P.J. den Boer

In een bos komen niet alleen schadelijke insecten voor, zoals rupsen die de bladeren opvreten en larven die het hout verpesten. Hoewel erg veel soorten insecten van hout, bladeren, bloemen of vruchten van bomen leven, en dus schade kunnen aanrichten, zijn er veel meer nuttige insecten en ander klein gedierte in een bos. Die schadelijke rupsen en larven worden belaagd door honderden soorten sluipwespen, sluipvliegen, roofkevers, mieren, roofwantsen, spinnen en derg. En dan moet er heel veel afval worden opgeruimd. Alvorens het afgevallen blad door bacterien en schimmels kan worden verteerd tot humus, moet het worden klein gemaakt door pissebedden, miljoenpoten, slakken, allerlei insectenlarven en derg. Zonder dit voorwerk verteert het heel langzaam of helemaal niet, zodat de bomen op den duur tekort krijgen aan mineralen, niet meer willen groeien of zelfs doodgaan. In de natuur komt dat niet voor, daar derg. bossen zich niet kunnen ontwikkelen. Maar als wij bomen planten op de verkeerde plaats kunnen we door slechte strooiselvertering de grond snel uitputten. Ook dood hout en bast verteert pas goed als het het darmkanaal van allerlei kleine dieren is gepasseerd. En dan moeten natuurlijk ook de lijken en de mest worden opgeruimd door doodgravers, aaskevers, aasvliegen, e.d., zodat ook daaruit weer voedsel voor de bomen beschikbaar komt. Kortom, er is in het bos voortdurend een enorm leger opruimers in de weer, die het bos gezond houden door vrijwel alles te recyclen. Maar dat gaat alleen goed als dat bos op natuurlijke wijze opgroeit onder omstandigheden waaraan de bomen zich in een lange evolutie hebben aangepast. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat we geen bos moeten aanplanten. Maar we moeten wel precies weten waar we welke bomen neerzetten. Het veiligste is het om zo goed mogelijk de natuur in hetzelfde klimatologische gebied na te bootsen. En dan maar hopen dat al dat kleine spul onze aanplant kan bereiken, want de afstand tot de dichtsbijgelegen natuurlijke bossen speelt hierbij een grote rol. Bomen en andere bosplanten maken ook direct gebruik van kleine dieren: bloemen moeten worden bestoven door bijen, vlinders, kevers, vliegen e.d., zaden moeten worden verspreid door bijv. mieren, en schadelijke insecten moeten worden bestreden. Zonder al dit weinig opvallende leven in het bos zou er van bosbouw geen sprake kunnen zijn. Veel moeilijkheden in de bosbouw, zoals bij het introduceren van bepaalde exoten, komen dan ook voort uit gebrek aan inzicht in deze onmisbare processen, die door kleine dieren worden verzorgd. De schade die we van een deel van deze dieren oplopen, moeten we leren accepteren. Hoe natuurlijker ons bos hoe kleinschaliger deze schade, hoewel ook natuurlijk bos wel eens door rampen kan worden getroffen. We moeten leren begrijpen door welke fouten in ons bosbouwbeleid schade zulke ernstige vormen heeft kunnen aannemen, want dat is bijna altijd onze eigen schuld.